

УДК:619:636.088.5:519.111

SIGIRLARDA GEMOTOLOGIK TEKSHIRISH NATIJALARI

Sulaymonov M.A. - (PhD), v.f.b.f.d, katta o'qituvchi

Boymirzayev B. - talaba

Abdulazizov M. - talaba

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

Annotatsiya: Orol bo'yi ekologik holatning salbiy tomonga o'zgarishi va unumdor yerlarning me'yordan ortiq darajada sho'rlanishi oqibatida, tuproq va suv tarkibining o'zgarishi, oziqabop o'simliklarda qoramollar organizmi uchun zarur bo'lgan makro va mikroelementlar yetishmasligini keltirib chiqarmoqda. Ushbu hududlarda parvarishlanayotgan qoramollar orasida yod, kobalt, mis, marganes, temir, rux, fosfor, kalsiy yetishmovchiligi kabi mikroelementozlar oqibatida sog'in sigirlarning alimantar bepustliklarini ko'plab uchrashiga sabab bo'lmoqda.

Аннотация: Изменение состава почвы и воды, вызванное неблагоприятным изменением экологической обстановки на побережье острова и засолением плодородных земель сверх нормы, вызывает дефицит макро-и микроэлементов, необходимых организму крупного рогатого скота в кормовых растениях. Среди крупного рогатого скота, находящегося на содержании в этих районах, такие микроэлементы, как дефицит йода, кобальта, меди, марганца, железа, цинка, фосфора, кальция, являются причиной многих случаев алиментарного бесплодия молочных коров.

Annotation: Changes in the composition of soil and water caused by unfavorable changes in the ecological situation on the coast of the island and salinization of fertile lands beyond the norm cause a deficiency of macro-and microelements necessary for the body of cattle in forage plants. Among the cattle kept in these areas, trace elements such as iodine, cobalt, copper, manganese, iron, zinc, phosphorus, and calcium deficiency are the cause of many cases of alimentary infertility in dairy cows.

Kalit so'zlar: dispanserlash, alimantar bepustlik, gemotologik ko'rsatkichlar, gemoglobin, eritrosit, ishqoriy zahira, mikroelementozlar, oziqlantirish, morfologik ko'rsatkichlar.

Ключевые слова: диспансеризация, алиментарное бесплодие, гематологические показатели, гемоглобин, эритроциты, щелочной резерв, микроэлементы, питание, морфологические показатели.

Key words: dispensary, alimentary infertility, hematological parameters, hemoglobin, erythrocytes, alkaline reserve, trace elements, nutrition, morphological parameters.

Bugungi kunda Respublikamizda chorvachilikni rivojlantirish borasida hukumatimiz tomonidan olib borilayotgan islohatlar aholining yashash tarzini takomillashtirish, ularni ijtimoiy himoya qilish bilan birgalikda va ularning yuqori sifatli oziq-ovqatga bo'lgan talabini qondirishning muhim qismidir. O'zbekiston Respublikasi prezidentining 25.12.2024 yil № PQ- 455 sonli qarorida O'zbekiston

Respublikasining "2025 yil uchun O'zbekiston Respublikasining davlat byudjeti to'g'risida"gi qonunida "Chorvachilik va tuyachilik mahsulotlarini qayta ishlash sohasida faoliyat yuritayotgan fermer xo'jaliklari va tadbirkorlik sub'ektlari ijtimoiy soliqdan ozod qilinadi" deb belgilab qo'yildi. Respublikamizning barcha hududlarida chorvachilik tarmog'ida bozor munosabatlarini qaror toptirishga qaratilgan keng ko'lamdagi islohotlar amalga oshirilib, xususiyl mulk ustuvorligi ta'minlanmoqda. Ayni damda qishloq joylarida aholi bandligini oshirish, kichik beznes turlarini rivojlantirish, ichki bozorni go'sht, sut va sut mahsulotlari bilan ta'minlashning muhim manbasi sifatida qoramolchilik, parrandachilik, baliqchilik kabi sohalar ham keng rivojlantirishga e'tibor qaratilgan.

Sigirlar alimantar bepusthliklarida qondagi o'zgarishlarni o'rganish maqsadida Xorazm viloyati fermer xo'jaliklaridagi 2-5 yoshli sigirlardan olingan qon namunalari gematologik tekshirishlardan o'tkazildi (1-rasm).

1-rasm

Sigirlar qonini tekshirish jarayoni

Dispanser tekshirishlar davomida sigirlar qonidagi eritrotsitlar soni tekshirildi 2 yoshli tanalarda o'rtacha 5 mln/mkl, 4 yoshli sigirlarda 5,3 mln/mkl va 5 yoshli sigirlarda 5 mln/mkl.ni (me'yor 5,0-7,5 mln/mkl) tashkil etdi (1-jadval).

Sigirlar qonidagi gemoglobin konsentratsiyasi tekshirilganda 2 yoshli tanalarda o'rtacha 100 g/l, 4 yoshli sigirlarda 95 g/l va 5 yoshli sigirlarda 80 g/l ni (me'yor 99 -129 g/l) tashkil etdi (1-jadval).

Qon zardobidagi umumiy oqsil miqdori tekshirilganda 2 yoshli tanalarda o'rtacha 73 g/l, 4 yoshli sigirlarda 68 g/l va 5 yoshli sigirlarda 69 g/l ni (me'yor 72-86 g/l) tashkil etdi.(1-jadval).

Sigirlar qonidagi glyukozaning miqdori 2 yoshli tanalarda o'rtacha 3 mmol/l, 4 yoshli sigirlarda o'rtacha 2,95 mmol/l va 5 yoshli sigirlarda esa o'rtacha 2.8 mmol/l (me'yor 2,22-3,33 mmol/l) tashkil etdi (1-jadval). Sigirlar qondagi glyukoza miqdorining kamligi sut berish davrida sigirlarning energiyaga nisbatan ehtiyojlarini qondirilish darajasining pastligi bilan izohlash mumkin.

Sigirlarning qon zardobidagi ishqoriy zahira miqdori 2 yoshli tanalarda o'rtacha 60 hajm % SO_2 ni tashkil etgan bo'lsa, 4 yoshli sigirlarda o'rtacha 50 hajm % SO_2 ni va 5 yoshli sigirlarda o'rtacha 48 hajm % SO_2 ni tashkil etdi (1-jadval). Sog'in sigirlar qonidagi ishqoriy moddalar miqdorining kamayishi ular organizmida atsidoz holatining borligidan dalolat beradi.

1-jadval

Tajribadagi sigirlar qonining morfobiokimyoviy ko'rsatkichlari (n=10.)

Xudud	Hayvonlar	Eritotsitlar mln/ml	Gemoglobin, g/l	Umumiy oqsil, g/l	Glyukoza, mol/l	Ishqoriy zahira, hajm% SO_2
Xorazim viloyati	Tana 2 yoshli	6	100	73	3	60
	Sigir 4 yoshli	5,3	95	68	2,95	50
	Sigir 5 yoshli	5	80	69	2,8	48

Xulosa. Despanserlash xulosalariga ko'ra, Xorazim viloyati fermer xo'jaliklaridagi sigirlarda vitamin va mineral moddalar almashinuvining buzilishi sog'in sigirlarda laktatsiyaning boshlang'ich davrida rivojlanib, gipogemoglobinemiya (80 g/l), hamda ishqoriy zahiraning kamayishi (48 hajm% SO_2) bilan tavsiflanadi. Modda almashinuvining bunday ko'rinishlarini va alimentar bepustliklarni oldini olish maqsadida fermer xo'jaligi veterinariya vrachi va rahbarlariga hayvonlarni saqlash, oziqlantirish va parvarishlashga oid kerakli ko'rsatmalar berildi.

ADABIYOTLAR:

1. Sulaymanov Maruf Etiology and symptoms of disorders of vitamin and mineral metabolism in cows in the conditions of the Aral Sea region Asian journal of Multidimtnasional Research 5.May 2019

2. Abdumajitov, V. B., Eshburiev, B. M., Eshburiev, S. B., & Sulaymonov, M. A. (2021). Etiopathogenesis and symptoms of hypocobaltosis in productive cows. ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL, 11(2), 115-120.

3. Sulaymonov, M. A., Norboev, K. N., Alikulov, Z. I., & Abdumalikova, M. K. Productive Cows Nutrition in the Prevention of Infertility Monocalcium Phosphate, Introvit a+ WS and Ovaritropin the Influence of Drugs. International Journal on Integrated Education, 4(2), 130-132.

4. Сулаймонов, М., Абдумаликова, М., & Сидиков, Б. (2021). Влияние IntrovitA+Ws И Монокальцийфосфата На Профилактику Витаминно-Минерального Дефицита Бесплодия У Коров. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF MEDICAL AND NATURAL SCIENCES, 2(5), 171-173. <https://doi.org/10.47494/cajms.v2i5.313>

5. Sulaimonov, M. A., Abdumalikova, M. K. ., & Sidikov, B. T. . (2021). The Action of Introvit A + WS and Monocalcium Phosphate in the Prevention of Vitamin and Mineral Deficiency of Infertility in Cows. Middle European Scientific Bulletin, 17, 61-63. <https://doi.org/10.47494/mesb.2021.17.766>